PROSPEKT
ZBIORU

Statutow, Ustaw y Konstytucyi
Korony, W. X. L. y Prowin-
cyi Inkorporowanych

PRZEZ

X. GRZEGORZA KNIAZEWICZA

W WILNIE

Roku 1789.

UKŁAD ZBIORU

NA

TOMIKOW SIEDM,

z Których każdy dzieli się na dwie Części tym sposobem:

TOMIK I.

O KRAJU Y RZĄDZIE JEGO.

Y jako trzeba pierwey wiedzieć, do których Ziem i Prowincyi Narod ma prawo przez dawność Possesyi, przez Traktaty, Rozrządzenia, Unie, Inkorporacye, tak

CZĘSC I.

Kray.

Aspice & ex ipsis molem metire ruinis.

Virg:

O Kraju Polskim i W. X. Lit: i Prowincyi z nim złączonych.

Dwa tu Artykuły z Traktatow, Dyplomatow i Historyi pokrót-

ce okażą. 1. Jakie Kraje należały do Korony od początkow do Jagiełła, to jest Sląsk, Pomorze Gdańskie i do Leby, Kaszuby, Marchia, Prusy i od Węgier. 2. Jakie Kraje Litewskie Oyczyste i zdobyte na Tatarach po wygubieniu przez nich Xiążąt Ruskich także do Jagiełła były, to jest do pierwszey Unii z Koroną. 3. Również o Koronnych i Litewskich Krajach do ostatniey Unii za Zygmunta Augusta. Y tu Traktaty Inkorporacyi Prus jedney części do Korony, a drugiey Lenności za Kazimierza IV. za Władysława III. Obrócenie ich w Xięstwo Lenne za Zygmunta I. Subjekcyi Inflant za Zygmunta Augusta i w swych Paragrafach za każdego Króla z Jagiellonow: Sprawy o te Kraje, jako i wnętrzne Bełzy, Oświecimia i Zatora, Spiża, i t. d. Mazowsza rozrządzenie. Także Krajow Litewskich z strony Moskwy. 4. O tychże Krajach za Królow Elekcyinych aż do naszych czasow: Różne Ustawy, Traktaty i Konstytucye. *W dru-*

gim *Artykule* Granice Korony do Unii od Prus, Litwy i Rusi z Autentycznych rozgraniczeń jako i W. Xięstwa Lit: od Korony i Rusi, od Inflant i Prus, i te za każdego Króla aż do naszych czasow.

Przydano na końcu tey Części Rozrządzenie Kraju wnętrzne na Województwa i Powiaty, i oznaczenie im granic dla porządku Juryzdykcyi.

CZĘSC II.

Rząd Kraju.

Jura Magistratusque legunt Sanctumque Senatum. *Virg:*

We 4. Artykułach: w 1. Prerogatywy, Władza i Obowiązki Królow pierwszych do Ludwika, toż po nadaniu prze zeń większych Obywatelom wolności Królow z Familii Jagiellońskiey; daley Elekcyinych do naszych czasow. Tu Konstytucye o Królach i Pacta conventa.

Przydano dwa Paragrafy de Crimine læsæ Majestatis & perduellionis.

w 2gim

w 2gim Odłożywſzy Urzędy Duchowne do Tomiku II. o Urzędach w powſzechności: toż Senatorow, Wojewodow, Kaſztelanow, Rady Senatu, Rady nieuſtaiącey, Miniſtrow, Marſzałkow, Hetmanow, Pieczętarzow, Podſkarbich, o Urzędach też Koronnych i Litt: większych, i de incompatibilibus: daley o Urzędach Wojewódzkich i Powiatowych, Ziemſkich z Konſtytucyi i Statutu Lit: Podkomorzych, Marſzałkow i Ciwunow, Staroſtow, Chorążych, Sędziow, Woyſkich, Podwojewodzych i innych dożywotnich.

Są Urzędy i czasowe: jako Poſłowie do cudzych Dworow i od nich, na reſzcie o Orderach.

w 3cim Ziazdy Narodowe, Seymiki ogulnie, Seymiki Generalne, Poselſkie, Relacyine, Deputackie, Gospodarſkie, Elekcyine Urzędow. Toż o Seymach walnych, jakie zdawna były w Koronie i w W. X. Lit: ogulne o nich uſtawy, ich porządek ordynaryinych i extraordynaryinych, także o Seymach

zer-

zerwanych, o Konfederacyach generalnych i Rokoszach.

Potym o Konwokacyach, po każdym Królu, Elekcyach i Koronacyach, i o Pogrzebie Królow.

w 4tym O ustawach Koron: i Lit: i zwyczaiach, o stanowieniu Praw ogulnie, o ich publikacie, o ustawach przez różnych zebranych i o Skryptach dawanych do Archiwum.

TOMIK II.

o Religii panującey Krajowey.

CZĘSCI I.

Dîs Italis votum immortale sacrabat

Virg:

Po wstępie jaka dawniey Religia była w Polszcze, na Rusi i w Litwie? Artykuł I. o Ustawach i Prawach Religii Chrześciańskiey, o ustawach Duchownych ogulnie, o Reskryptach, Zwyczaiach, o Przywilejach Duchowieństwa Rzymskiego od Cesarzow i Papieżow nadanych, i o układzie Wiary Chrześciańskiey. O rządzie publicznym Chrześciaństwa; Prawo Kanoniczne.

czne, o święceniu Biſkupow i Kapłanow, o Elekcyi, Konfirmacyi, Konsekracyi, o przenieſieniu na drugie Biſkupſtwo. O Biſkupſtwie o Palliuſzu, o Rezygnacyi Urzędu, o zaſtępſtwie Przełożonych, o czasach święcenia Kleru, o examinie, o namaſzczeniu Olejami SS. o przymiotach do otrzymania Beneficiow. o Sakramentach niepowtarzalnych, o Synach Kapłańſkich, o Poddanych, o Klerykach Przychodniach. O urzędach Kościoła, o Władzy Duchowney, o władzy Legatow, Nunciuſzow, i t. d.

Art: II. O uſtawach Duchowieńſtwa w Koronie i w W. X. L. Przywileje ogulne Duchowieńſtwa Kor: i Lit: od początku Wiary do naſzych czasow uſtawami approbowane. Toż z Statutu Lit: Przywileje i Prawa Biſkupow i Kościołow Dyecezyalnych udzielnie: o Biſkupſtwach dawnych należących do Korony i W. X. Lit: o Prelaturach i Kanoniach uſtawy, o Opactwach i Proboſtwach Zakonnych, o Plebaniach, o Funduſzach Zakonnikow i

Za-

Zakonnic, Szpitalow, Zakonnikow do edukacyi młodzi. O Kollacyi Królewſkiey, o Prawie rekomendowania Kardynała, prezentowania Kanonikow, Opatow, Plebanow.

Art: 3. O Dobrach Duchownych ruchomych i nieruchomych o annatach, Dzieſięcinach, wyderkaſſach, o tymże Synody Prowincyalne, o Teſtamentach.

Art: 4. O Sądach Duchownych z Prawa Kanonicznego. O powinności Sędziego, o ich ſtopniach, de treguá, i o ſublewacyi, toż o Paktach, Kontraktach, Tranzakcyach, Patronach, Plenipotentach, Syndykach, o gwałcie i ſtrachu, o przywróceniu Sprawy, o excepcyi Sędziego, o Kompromiſsach; de foro competenti; Proces o Pozwach, Kontrowersyach, Dylacyach, Feryach, o porządku ſprawy, o Poſsesyi i własności, o zwrócie łupieſtwa, o oſzukaniu i kontumacyi, o ſekweſtracyi Dóbr dla całości ich, o dochodach, o wyznaniu w Sądzie, o dowodach, o świadkach, o przymuſzeniu ich, o

Do-

Dokumentach, o Prezumpcyach, przyſięgach, excepcyach, Perſkrypcyach, o Dekrecie, o apellacyi, o Klerze obcym.

Art: 5. O Sądach Duchownych w Koronie i w W. X. Lit: ogulnie z Konſtytucyi toż z Statutu Lit: o ucieczce do Kościołow, o Dzieciach nieprawego łoża, o Małżeńſtwie i rozwodach, de Raptu, o Zaręczynach, o Separacyach, de ſtupro, adulterio, inceſtu.

O apellacyach z Sądow Ordynaryinych. O karach Duchownych.

Art: 6. Unia Kościoła Greckiego Ruſkiego z Rzymſkim, o tey Prawa Koronne i Lit: Synody, i Konſtytucye.

CZĘSC II.

o Ludziach różney Religii.

Relligio tantumne poteſt ſvadere malorum.
Virg:

1. O Aryanach uſtawy i Heretykach, udzielnie o Aryanach, o Dyzunitach, o Dyſsydentach, Konſtytucye i Przywileie do naſzych czasow.

2. O Zydach ustawy i Statut Lit: o Talmudzie ich, o Tatarach Konstytucye i Statut Lit: o Cyganach, Serbach, Wołochach.

TOMIK III.

Szlachty Przywileje y Obowiązki.

CZĘSC I.

Certantes pulchramque petunt per vulnera mortem. *Virg:*

1. Początek Szlachty w Koronie i w W. X. Lit: Prerogatywy i obowiązki ich za każdego Króla przydane. Statut Litt: o tymże. Przywileiow Summaryusz, o Nobilitacyi, Konstytucye i Statut Lit: o Indygenatach także, i de Equitibus Auratis.

2. O Szlachcie nieosiadłey, sługach, cudzoziemcach.

3. Zabespieczenie honoru, z Ustaw Statutu Lit: Prawa Cywilnego i Kanonicznego, zabespieczenie zdrowia całości. O kastracyi, o Pojedynkach, zabespieczenie życia, o pogróżkach, przechwałkach, Samobóystwie, zabóystwie, przy-

padkowym, w obronie, dobrowolnym, Konſt: Statut, Lit: Prawo Cywilne, o zabóyſtwie Oyca, Matki, Krewnego, Dzieci, Małżonka, o rozboiach na drodze, o najazdach Domow.

CZĘSC II.

Zabespieczenie Dóbr ruchomych i nieruchomych.

Omnibus una quies Operum, labor omnibus unus. *Virg:*

1. O własności Człowieka, o znalezieniu rzeczy, ſkarbu, o depozytach i ſkładach, o areſztach, grabieżach, kradzieżach, zamianach i kupnie, o długach i kredytach, o Zapisach i Obligach, Praxis o długach w Koronie, o zaſtawach, parękach, o podpaleniu.

2. Wspolne przymioty Maiątku ruchomego, i nieruchomego, o Sukceſsyi w linii proſtey i poboczney, o Dzieciach nieprawego łoża, o władzy Rodzicow, o wydziedziczeniu, o Teſtamentach, Poſagach, Sukceſsyi między Mężem

i Zoną, Zapisach dożywociow, opiekach.

3. O Dobrach nieruchomych, o Rolnictwie i Gospodarſtwie, robotach polnych, Gospodarſtwie publicznym, o ſiewie, o łąkach, o ſpaſzy, o bydle i paſtwiſkach, o Budowli, o Sadach, Ogrodach, Chmielnikach, Jeziorach, i Rzekach, Kruſzcach i kopalniach, Lasach i Borach, Pſzczołach i łowach, Miarach gruntow. O Rolnikach Poddanych, o zbiegłych, o bespieczeńſtwie ich.

4. Dobra Królewſkie Zupy, Wielkorządy, Dobra do rozdziału na Stołowe, o Stołowych, o Staroſtwach, Woytowſtwach, Sołtyſtwach, Lemańſtwach, o Kadukach, o konfiſkatach. Rozgraniczenia Dóbr Królewſkich Luſtracye, Kwarty, zamiana, Zaſtawa, Summy na nie wnieſione. Wykupno, wſtępy i wręby, dożywocia, Emfiteuzy. Dobra Królew: dane na lenność, lub na Dziedzictwo.

5. Dobra Duchowne.

6. Dobra ziemſkie, Prawa ich i

bes-

bespieczeństwo, Sukcessya, ordynacye i Dobra Neyburskie, Dział Dóbr, donacye, Zapisy, Ewikcye, Zastawy i wykupno, Zamiany, Arędy, Granice. O Preskrypcyach ogulnie.

TOMIK IV.

O MIASTACH W OGULNOŚCI Y W SZCZEGULNOŚCI.

CZĘSC I.

Quis prohibet muros jacere & dare Civibus urbes.

Virg:

1. Prawa i wolności Miast, za Królow wszystkich, z Konstytucyi i Statutu Lit:

2. O Hultajach i Zebrakach.

3. Miasta w szczegulności, co Prawo maią Elekcyi Krakow, Wilno, Poznań, Lwów, Miasta z temi porównane Warszawa stara i nowa, Lublin, Przemysl, Krośno, Kijow, Witebsk, Gniew, Kamieniec Podolski. Pruskie główne Miasta Toruń, Gdańsk, Elbląg, Króle-

lewiec, i Inflantſkie Ryga, i Nitawa w Kurlandyi.

Miaſta Stołeczne Wojew: i Powiatow Prawa Magdeburſkiego Alfabetem, w Małopolſzcze, w Wielkopolſzcze, Litwie, Prusach. Miaſta Starościńſkie i Ziemſkie.

4. Prawo Magdeburſkie pokrótce.

CZĘSC II.

o Rzemioſtach i Handlach.

Quem Pallas multaque inſignem reddidit arte. *Virg:*

1. O Rzemiosłach i Cechach Konſtytucye i Statut Lit:

2. O Handlu, wolność jego za Granicą przez Traktaty, w żegludze Morſkiey, o ſkładach, o drogach, o ich naprawie, o mytach, moſtach, groblach, o ſpławie na rzekach, wywoz i przywoz Towarow. Miary i wagi, ceny, Jarmarki i targi, Monopolia, Cło od Towarów. Bespieczeńſtwo Kupcow Krajowych i Zagranicznych, o Wexlach.

TOMIK V.

TOMIK V.
Moc Kraju.
CZĘSC I.
o Skarbie

Sunt & opes nobis & adhuc intacta juventus.
Quæ ſit rebus Fortuna videtis. *Virg:*

1. Podatki za pierwſzych Xiążąt, i Królow do Ludwika, który łanowe zmnieyſzył. Pierwſzy z Seymu pobor za Zygmunta I. różne pobory za każdego Króla.

2. Podatki z Dóbr Królewſkich, Kwarty łanowe, Hyberny, Dobra Hybernowe, z Dóbr Duchownych i Ziemſkich.

3. Gatunki dalſze podatkow. Szosy Dymowe od Rzemieslnikow, od lóznych, od Tatarow i Cyganow, od Zydow, od Kupcow Krajowych i Zagranicznych. Cło od Towarow, ſkładne win. Czopowe i Szeleżne, Młynowe, Procentow od ſum, akcyzy i od rznięcia bydła, pogłowne genrlne, długi na Skarb zaciągnione, pomnożenie Skarbu przez Królow Elekcyinych, przez Xiążąt Lennych. Summy

Nea-

Neapolitańſkie, Poſiłki pieniężne od poſtronnych, Kleynoty Rzlptey, Podatek z tabaki, z papieru, Loteryi, z Teatrow i Redutow.

4. Rząd Skarbu Poborcy, Celnicy, &c. Komory, Adminiſtracya Skarbu, Sądy Skarbowe, Trybunały Radomſki, Wileńſki, Lwowſki, Grodzieńſki, Kommiſsya Skarbowa.

5. Expensa Skarbu.

6. Mennica i moneta od pierwſzych Krolow do naſzych czasow, Autorow uwagi o monecie.

CZĘSC II.

o *Obronie.*

Nunquid nos omnes hodie moriemur inulti?
Aude atque adverſum fer pectus in hoſtem.
Virg:

1. Woyna ku obronie tylko. Narod podnosi, Traktaty z Poſtronnemi. Obrona przyczyniona od Krolow Elekcyinych, Szkoły Rycerſkie, obrona od Obywatelow pierwſzych.

2. Bespieczeńſtwo Kraju od Wóyſk zagranicznych, od Kup ſwywolnych, od związkow Wóyſk ſwo-

B ich

ich, od potęgi Królow, od władzy Hetmanow, Prowincyi nawzajem.

3. Gatunki Woyſka, Okazowania. Pospolite ruſzenia, porządek jego, uſtawy i Statut Lit: o nim. Piechota z Miaſt, Wybrańcy z Dóbr Królewſkich, Łanowi z Dóbr Duchownych i Ziemſkich, Zołdowi Powiatowi, Zołdowi Cudzoziemscy, Kwarciani, Tatarowie, Kozacy Zaporozſcy i Nizowi, Tatarowie Lipkowie, Poſiłkowi lenni, Ordynaccy.

4. O Woyſku ogulnie, o exemptach Zołnierzy, o sługach Woyſkowych.

5. O Zamkach i Fortecach ogulnie, a ſzczegulnie w Małopolſzcze, w Wielkopolſzcze, w Pruſiech w W. X. Lit: w Inflanciech, i obrona Zamkow.

6. Artyllerya, funduſz i Urząd Generała.

7. Rząd Wóyſka i woyny. Urzędy Woyſkowe, Hetmani W. i Polny. Pisarz Polny, Regimentarze, Pułkownicy, Rotmiſtrze, Oboźni

Obożni, Strażnicy i t. d. Towawarzyſze, Kommiſsye Woyſkowe. Karność Woyſka, płaca Woyſku, rozpłata po Woynie, Stanowiſka, Łazarety, Rekruci i Dezerterowie.

8. Rząd woyny, Kommiſsye do Królow i Hetmanow, zakazy wywozu, Prowianty, zdobycze, nadgrody, i kary za zdrady.

TOMIK VI.

Uskutecznienie Praw Lub Sprawiedliwość.

CZĘSC I.

Discite Juſtitiam moniti & non temnere Divos. *Virg:*

1. Sądy w ogule. Inhibicye Sądow, mieysca na nie, przerwanie Sądow, Akta Sądowe, moc ich, exempty od nich, bespieczeńſtwo, ich Sędziowie, Pisarze, Regenci, Surrogaci, Proces ogulnie od Kazimierza W. do Alexandra, Proces Łaſkiego. Proces za Zygmunta I. Proces przez Swoſzowſkiego ſkrócony, toż poprawiany aż do naſzych czasow. Proces w ſzczegulności, Woźny, Pozwy, ter-

 miny,

miny, ewokacya, ſprawy, wſpolnicy do nich, ſtawanie przez ſię lub przez Plenipotenta, Patronowie, zaſtępcy, wpisy, Regeſtra ich. Nieſtanie, Kondemnaty, Areſzty Kondemnat, Wizye, ſkrutynia, świadkowie, dyłacye, Dekreta, kary, opłata Sądow, exekucya Dekretow, gleyty, relaxacye i reſtytucye do czci.

2. Sądy w ſzczegulności. Pograniczne od Prus, Sląſka, Węgier, Wołoch, Tatarow, Moſkwy, Inflant Szwedzkich, od Lenności. Grod, Sędziowie Grodzcy, ſprawy Grodzkie, różnice Grodow, gdzie Grody i kiedy? Akta Grodzkie, Grody wieczne, Grody w Prusiech, Ziemſtwa, Urząd Ziemſki, Sprawy, Akta, Ziemſtwa w Prusiech, Sądy Podkomorſkie, Kommiſsarſkie o graninice i inne, polubowne Kompromiſsy, kondenſcensye, Sądy Kapturowe, Sądy Powiatowe Skarbowe, Trybunał Radomſki.

3. Sądy apellacyine. O apellacyi ogulnie, Wieca. Sędziowie i

ſpra-

ſprawy, mieyſca, Sąd na apellacye za Zygmunta Auguſta, Trybunał Główny Koronny, Deputaci, Marſzałek, mieyſce i czas, ſprawy, Regeſtra, Dekreta i ich exekucye, Akta, beſpieczeńſtwo, opłata Kancellaryi, Trybunał Głowny W. X. Lit: Deputaci i Marſzałek tak jak Koronne.

Trybunał Duchowny Koronny i W. X. Lit: Kommiſsye Skarbowa i Woyſkowa.

4. Sądy Królewſkie, Marſzałkowſkie, Pieczętarſkie i ich Ordynacye, Referendarſkie, Relacyine, Seymowe, Judicium mixtum na Sprawy Dyſsydentſkie, Sąd ultimæ Inſtantiæ na Sprawy JOO. Xiążąt Radziwiłłow.

C Z Ę S C II.

Oświecenie Narodu w Jego Prawach lub edukacya.

Teſta diu imbuta recens conservat odorem.

1. Akademia Krakowſka, Funduſz, Przywileje, Konſtytucye o niey i uſtawy Synodow, Akade-

mia Poznańſka, Wileńſka, Zamoyſka, Królewiecka, i Kijowſka.

2. Obowiązki uczenia Opatow, funduſze Szkół Jezuickich, Piarſkich, Miſsionarſkich, Bazyliańſkich.

3. Uſtanowienie Kommiſsyi edukacyiney, układ przez nią nauk i Szkół.

TOMIK VII.

Kombinacya Ustaw, Statutow, Konstytucyi.

Zbiór Statutow, Konſtytucyi, Praw Litewſkich, Pruſkich, Chełmińſkich, Magdeburſkich i Cywilnych Rzymſkich, i Kanonicznych; ponieważ uſtawy Rzpltey każą dokładać z Praw Chrześciańſkich, gdzie Konſtytucyi nie ſtaie, i pierwſze uſtawy Koronne były zaſadzone na Cywilnych, jako z przedmowy Kazimierza W. widać; okaże ciąg rządu Rpltey we wſzyſthich ſwych Prowincyach i Juryzdykcyach, który że z przytoczenia pokrótce iſtoty Praw częſto lub poprawianych lub uchylonych, lub do czasu ſtanowionych jeſt obſzernie zawiły i

nie

nie razem w mysl Czytelnika wpada, owſzem zdaie ſię zawierać przeciwności pozorne, których duch Rpltey będąc w ſwey mocy nie tak kombinuiąc dawne uſtawy jako maiąc w celu wolności i ſwobody Narodu zawſze ſię w ſtanowieniu nowych uſtrzedz uſiłował; Krom w ten czas kiedy intereſsa prywatne przepotęgi, przewodu i chciwości przyduſzaiąc go mieſzaninę rządu pokrywſzy zaſłoną potrzeby poprawy wprowadzały: Jasno jeſt, iż należało na oſtatek przydać kombinacyą wſzyſtkich tych uſtaw; i przeto

CZĘSC I.

Wywiodſzy Prawa Krajow Rpltey, rządu ich w Urzędach, Religii panuiącey i dawnieyſzey tolerancyi prawdziwie rządowey, okazawſzy Prerogatywy i Przywileje Obywatelow tak co do Osob jako co do maiętności, Szlachty, Mieſzczan, Poddanych, Cudzoziemcow, ſług i lóznych ludzi obroną pierwſzych i rządem, drugich przemyſłem,

myſłem, handlem i rzemiosły kray zalecaiących, zſtępuie ſię do

CZĘSCI II.

Do Fizyczney mocy ſkuteczney Narodu zależącey tak na Skarbie publicznym jako i na ludziach do obrony wyznaczonych.

CZĘSC III. zaś

Będzie zawierać uſkutecznienie Praw tych z związkiem do Magiſtratur Krajowych, ziazdow i rad przez Sądy według podziału uſtaw rozrządzone i przez oświecenie w nich Narodu edukacyą.

Prawdziwy tu Obraz Rzpltey z uſtaw jey i rządu wzięty okaże; zkąd ſłabość tak obſzernego do ludzkiey wolności Wiekami narządzonego, miłego dla ſwobod, niezatamowanego w przemyſłach Kraju upadek i nierząd powſtały.

Prawa Rzpltey zaſadzone na ogromney Rzymſkiey Rpltey uſtawach i na ſwobodach Chrześciańſkich, okolicznościami kilkuset lat

od

od całego Narodu w Instrukcyach przez Posłow swych poprawowane, są bez przygany przyięcia dzikich Gotyckich lub niezgodnych z Charakterem Narodu zagranicznych albo narzuconych od zwyciężcow ustaw niewolniczych.

Rząd polityczny w powinnościach Króla, Senatu, Urzędow WW. Koron: i Lit: wsparty Wojewódzkiemi i Powiatowemi zależącemi na Elekcyach, wyborach i opisach Prawa jest doskonały. Lecz

Uchybione obowiązki Urzędow w szczegulności, a w ogule nieuskutecznienie Praw i ich nieznajomość w edukacyi barziey do zagranicznych mniey interessowanych znaiomości lub rozrywkom tylko służących nauk obrócona Narod ze wszystkiemi swemi i ludzkości prerogatywami, z wydoskonaleniem Praw i wolności w nierząd i słabość wprawiły.

Jesli Kray za pierwszych Królow osobliwie za Jagiełłow kwitnął w potęgę i sławę, uznać należy, iż

wszyst-

wſzyſtkich powinność i ſtrzeżona i nadgrodzona była. Nadgrody i cnoty nadały Narod i maiętnościami i Przywilejami. Bóg dałby, żeby ani chciwością ani przewodem ambicyi.

Narod moc Królewſką i w Dobrach i we władzy wziął na ſiebie, piaſtował ją ſzkrupulatnie w począłach jako Jana Zamoyſkiego Mowa do Zygmunta III. okazuje, wreście i maiątek prywatny zaſmakowawſzy i ambicyą pomknąwſzy do ſwey woli, zoſtał prywatnie w przepychach i miękkości, publicznie w ſłabości i nierządzie.

Cyrkuł tu jeſt człowieka rozumem i paſsyami rządzonego.

Po utratach, zniewagach, niewolach i ledwie nie kaydanach, dzięki Bogu i wolności, iż ſię oſtrzega moc Kraju poſtawić na nogach, zatamować dobrowolną offiarą chciwość, Dobra Królewſkie i Rpltey do ich przeznaczenia obrócić, ambicyą położyć na uſkutecznieniu Praw, zawikłanie ich oczyścić, do wigoru dawnego one przyprowadzić, oświecenie

Naro-

Narodu położyć na znaiomości ſwych Praw, Przywilejow, Prerogatyw, ſwey panuiącey Religii, ſwych obowiązkow, przyczyn mocy i ſłabości, i Energii uſkutecznienia tego wſzyſtkiego przez Urzędy.

Są Milliony ludzi, i wſzyſtko jeſt łacno przy zakochaniu cnót i porządkow Oyczyſtych.

Wſzyſtkich Tomikow w ſwych Częściach będzie piętnaście kieſzenkowych od trzydzieſtu i mniey Arkuſzy jednego.

~~7~~ 7

~~72~~

~~87~~

~~14~~ 14

25

60

1000

~~108~~ 9

~~118~~ 8

~~60~~ 0

~~99~~

Solutem f 8.

Solutem f 4

Solutem f 3

Solutem f 2